

Affidavit ve Affidavit'in Bazı Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

I. Giriş

İngiliz hukukunda ortaya çıkıp, Amerika Birleşik Devletleri'nde de geniş uygulama alanı bulunan, belirli şekil şartlarına uyularak düzenlenen ve yeminle güçlendirilen bir yazılı beyan olan affidavit, Türk hukukunda henüz yasal olarak uygulanmamaktadır. Mahkeme dışında, yemin verdimeye yetkili bir organ önünde içeriğinin doğruluğunun ve gerçeği yansıttığının beyanda bulunan tarafından yeminle teyit edildiği bir belge olan affidavit, İngiliz ve Amerikan hukuk düzenlerinde pek çok farklı durumda başvurulabilen bir belge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Affidavit, Türk hukukunda özellikle tanık beyanlarına ve tanığa soru kağıdı gönderilmesine benzemektedir. Yabancı hukuklarda ise tanığın mahkemeye getirilmesinin çeşitli sebeplerle mümkün olmadığı durumlarda tanığa, mahkeme dışında karşı tarafın da katılımıyla, uyuşmazlık konusu maddi vakıalarla ilgili çeşitli sorular sorulması şeklinde uygulanan *deposition* kavramına çeşitli yönleriyle benzemektedir. Buna karşın, affidavit ile benzeri kurum ve kavramlar arasında temelde farklılıklar bulunmakta olup, affidavit'in uygulanma alanı ve işlevleri benzeri kurum ve kavramlardan ayrılmaktadır.

II. Yabancı Hukuk Düzenlerine Göre Değerlendirme

A. Genel Bilgi ve Affidavit'e Duyulan İhtiyaç

Öncelikle İngiliz hukukunda ortaya çıkan ve bu hukuktan Amerikan hukukuna geçen bir kurum olan affidavit, kısaca “yeminli ifade, yeminli beyan” anlamına gelmektedir¹.

İngiliz ve Amerikan hukuklarında da Türk hukukunda olduğu gibi, tanık bir ispat vasıtası olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanık, davaya taraf olmayıp, uyuşmazlık konusu maddi vakıa hakkında duyu organları ile algılamış olduğu bilgiyi mahkeme huzurunda açıklayan kişidir². İngiliz ve Amerikan hukuk düzenlerinde tanık mahkemede bizzat bulunmakta ve tanıklık yapmaya ilişkin yemini ettikten sonra kendi sesi ile beyanda bulunarak tanıklık yapmakta olup, tanığın beyanlarına ilişkin tanığa soru sorulması ve tanığın çapraz sorguya (*cross examination*) tabi tutulması da mümkündür³.

Çapraz sorgu sisteminde tanığa önce onu mahkemeye tanık olarak çağıran tarafın avukatı soru sormakta, ve daha sonra da karşı tarafın avukatı sorular sormaktadır. Amerikan hukukunda tanık önce gerçeği söyleyeceğine yemin etmekte ve daha sonra sorgulanmakta olup; tanığın beyanına güven duyulması ve bu beyana mahkemelerce itibar edilmesi sağlanmaktadır⁴. Anılan sistemde sorular mahkemenin hakimi tarafından değil, taraf avukatlarınca sorulmakta olup; bunun sebebi taraf avukatının davadaki vakıalara daha hakim olduğunun düşünülmesindedir⁵. Türk hukukunda tarafların kendilerinin tanığa soru sorması ancak hakim aracılığı ile mümkün

¹ Karayalçın s.49; Akgülen s.17.

² Postacioğlu/Altay s.712; Benzer tanım için Pekcanitez/Atalay/Özekes s.445.

³ Karayalçın s.47; Ayrıca Karlen/Arsel s.89 ve devamı.

⁴ Karlen/Arsel s.90, s.108.

⁵ Karlen/Arsel s.107.

olabilmekte olsa da; taraf vekillerinin hakimden izin almaksızın tanığa doğrudan soru yönelmeleri imkanı kabul edilmiştir⁶.

Yukarıda açıklanan şekilde, tanıkların mahkeme huzurunda beyanda bulunmasında, tanığın mahkeme huzuruna çıkartılmasının mümkün olmadığı veya çok zor veya masraflı olduğu durumlarda ortaya çıkan sorunlar, tanığın mahkeme huzuruna çıkartılmadan da beyanda bulunabilmesi ihtiyacını doğurmuştur⁷. Bu şekilde, tanıkların mahkeme önüne gelmeksizin yazılı beyan ile tanıklık edebilmelerinin imkanı yaratılmaya çalışılmıştır. Bunun için, tanığın yazılı beyanını içeren belgenin doğruluğunun kendi imzasına ek olarak, ilgili hukuk düzenine göre yemin verdirmeye yetkili organ önünde tanık tarafından edilecek yemin ve yemin verdiren tarafından belge üstüne yemin edildiğinin yazılıp imzalanması suretiyle ispatlanması gerektiği ortaya konulmuştur⁸. İngiliz ve Amerikan hukuklarında yalan yere yeminin suç sayılması (*perjury*), mahkeme önünde yapılan sözlü tanık beyanlarını kapsadığı gibi, mahkeme dışında yapılan yazılı tanık beyanlarını da kapsamakta olduğundan, tanıkların mahkeme dışı yazılı beyanlarında da gerçeği aktarmak konusunda özenli olması ve yalan beyanda bulunmaması sağlanabilmektedir⁹.

Yukarıda açıklananlar neticesinde, “*deposition*” ve “*affidavit*” olmak üzere mahkeme dışı yazılı delil olarak iki kurum karşımıza gelmekte olup; deposition’da mahkemeye çıkartılması hastalık, uzaklık gibi sebeplerle mümkün olmayan tanığa veya duruşma öncesindeki delil toplama aşamasında bir tanığa çeşitli sorular sorularak beyanının hakim katılımı olmaksızın mahkeme dışı yeminli sorgulu beyan şeklinde karşı

⁶ **Tanrıver** s.878.

⁷ **Karayalçın** s.47-48.

⁸ **Karayalçın** s.48.

⁹ **Karayalçın** s.48.

tarafın çapraz sorgu yapması ile alınması söz konusu olurken¹⁰, affidavit'te ise bir dava bulunması zorunlu olmayıp, beyanda bulunanın affidavit almaya yetkili bir organ önünde doğruluğu hakkında yemin ettiği ve doğruluğunu onayladığı resmi bir beyan anlamına gelmektedir¹¹.

B. Affidavit ve Benzer Kurumlar

Affidavit'in en çok benzetildiği kurum deposition olarak karşımıza gelmektedir. Buna karşın, affidavit ile deposition birbirine benzetilen kavramlar olsa da, temelde farklı uygulamaları bulunmaktadır. Deposition'dan farklı olarak affidavit'te tıpkı tanık beyanlarında olduğu gibi, yazılı beyan veren kişinin rızası ile, karşı tarafın affidavit verildiği veya verileceği hakkında bilgisinin dahi bulunması gerekmeyen, sadece belirli şekil şartlarına uyularak, yazılı beyanda bulunan kişi tarafından yemin verdirmeye yetkili organ önünde edilecek yeminle yazılı beyan içeriğinin doğrulandığı bir belge söz konusudur¹².

Affidavit'in uygulanması için ortada bir dava olmasına da gerek yoktur. Buna karşılık deposition'da ise ortada bir dava ve husumet söz konusu olup, davanın taraflarından biri tarafından belirlenen soruların diğer tarafa sorulması ve bunun karşı tarafın da deposition'dan haberi olarak bir yazılı belgede düzenlenmesi söz konusudur¹³. Affidavit'ten farklı olarak, İngiliz hukukunda deposition'a başvurulabilmesi için mahkemeden deposition alınmasına yönelik bir karar alınması gerekmektedir¹⁴. Ayrıca, affidavit verebilecek kişiler her ne kadar tanıklar ile sınırlandırılmış olmasa da, bir dava söz konusu olduğu zaman verilecek affidavit, doğal olarak taraflardan

¹⁰ Karlen/Arsel s.101; Çelikoğlu s.215-216.

¹¹ Layton/O'Malley/Mercer s.168; Karayalçın s.48.

¹² Layton/O'Malley/Mercer s.167-168; Karayalçın s.48; Çelikoğlu s.214.

¹³ Çelikoğlu s.215.

¹⁴ Çelikoğlu s.216.

birinin iddia veya savunmasına yapacağı tanıklık ile katkıda bulunabilecek kişiler arasından seçilmektedir¹⁵.

Bunlara ek olarak, affidavit bir yazılı beyan iken, deposition ise sorgu görevlisi tarafından tanığa sorulan soruların ve tanığın cevapları ardından karşı tarafça çapraz sorgunun yapıldığı ve gerekirse tamamlayıcı soru ve sorguyla yürütülen bir ifade işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre, bu iki kavram arasında bir tanesinin bir beyan ve diğerinin ise mahkeme dışı sorgulu tanık beyanı olarak değerlendirilmesi yönünden temel bir farklılık bulunmaktadır¹⁶.

Bu yönüyle deposition Türk hukukunda tanığın ifadesinin istinabe yoluyla tanığın bulunduğu yer mahkemesi tarafından alınmasına benzemekte olsa da, bu noktada da Türk hukukunda ifadeyi alan kişinin yine bir hakim olması¹⁷ ancak Amerikan hukukundaki deposition'da hakimin katılımının bulunmadığı bir süreç yürütülmesi yönünden farklılık bulunmaktadır¹⁸. Deposition'ın bir başka yönden de, mahkeme tarafından tanığın duruşmada sözlü olarak dinlenilmesi yerine, cevaplarının yazılı olarak alınması amacıyla tanığa soruların yazılı olarak gönderilmesi durumu olan tanığa soru kağıdı gönderilmesi işlemi ile benzetilmesi de mümkün olabilir; ancak burada da deposition'ın taraflarca yürütülen bir işlem olup, tanığa soru kağıdı gönderilmesi işininse doğrudan mahkeme tarafından gerçekleştirilmesi bu iki kurum arasındaki farkı ortaya koymaktadır¹⁹. Affidavit ise, açıklandığı üzere, bunların ikisinden de tamamen farklı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁵ Çelikoğlu s.213.

¹⁶ Çelikoğlu s.216-217.

¹⁷ Tanrıver s.876.

¹⁸ Karlen/Arsel s.101.

¹⁹ Tanrıver s.878; Postacıoğlu/Altay s.722; Arslan s.199-200.

C. Affidavit'e İlişkin Yasal Düzenlemeler

1. İngiliz Hukukunda

Daha önce de bahsedildiği gibi, ilk olarak İngiliz hukukunda ortaya çıkan affidavit kurumu, İngiliz hukukunda mahkemeler tarafından yaratılan hukuk kurallarından ayrı olarak uygulanacağı alana göre çeşitli kanunlarda düzenlenmiş olup, affidavit'lerin özel hükümlerine ilişkin kuralları belirleme yetkisi ise mahkemelerin yetkili organlarına verilmiştir²⁰.

İngiltere'de affidavit daha çok ceza davalarında başvuru bir kurum olup, çeşitli kanunlarda affidavit ile ilgili düzenlemelere rastlamak mümkündür²¹. Affidavit'in de dahil olduğu, genel anlamıyla yazılı beyanların verilme şekli İngiliz hukukunda kanunlarla düzenlenmiştir.

İngiliz hukukunda yazılı beyanlar ile ilgili ayrıca belirtmek gerekir ki; yalan yere yemin, yalan şahitlik kanunu anlamına gelen Perjury Act'e göre, yalan yere yemin eden kişilere ağır cezalar uygulanmakta olup, bu cezalar arasında 7 yıla kadar ağır hapis cezası, 2 yıla kadar hapis cezası ve para cezası bulunduğu gibi, bu cezaların birlikte uygulanması da mümkün görünmektedir²².

Yukarıdakilerden ayrı olarak ²³İngiliz hukukuna göre affidavit hazırlanırken beyanda bulunan kişinin İngilizce bilmemesi halinde affidavit'in İngilizce'den başka dilde düzenlenip daha sonradan yetkili bir tercüman tarafından tercüme onaylayan ve

²⁰ **Karayalçın** s.49.

²¹ **Karayalçın** s.49; Criminal Justice Act 1967; Criminal Procedure (Attendance of Witnesses) Act 1965; Criminal Procedure and Investigations Act 1996; Civil Evidence Act 1995; Yemin ile ve yalan yere yemin etmek suçu olan *perjury* ile ilgili Oaths and Evidence Act 1963 ve Perjury Act 1911.

²² Perjury Act 1911; **Akgülen** s.119.

²³ **Layton/O'Malley/Mercer** s.168.

orijinal affidavit'ın de ek olarak gösterildiği ayrı bir affidavit verilmek suretiyle İngilizce'ye tercüme edilerek kullanılması mümkündür.

2. Amerikan Hukukunda

Amerika Birleşik Devletleri'nde, federal yapının bir sonucu olarak, affidavit konusunda eyaletler arasında çok farklı düzenlemeler bulunabilmekte olup, bunun sebebi federal devlet kanunları ile birlikte her federe devletin özel kanunlarının bulunmasıdır²⁴. Affidavit'in Amerika Birleşik Devletleri'nde çok çeşitli alanlarda başvuru ve kullanılan bir müessese olduğu ve gümrük, vatandaşlık, seçim, tarım, ticaret unvanı, marka ve patent, fikri haklar, silahlı kuvvetler masraf hesapları, ceza ve hukuk davaları, adli yardım talepleri, muhakeme masraflarını gösteren listeler gibi adli ve idari birçok alanda kullanıldığı ifade edilmektedir²⁵. Bu çerçevede görülmektedir ki, Türk hukukundaki tanık beyanlarından farklı olarak affidavit'ler çok daha çeşitli alanlarda uygulanma alanı bulabilmektedir²⁶.

Kongre yasaları ile Yüksek Mahkeme tarafından kabul edilen uygulama ve usul kurallarına aykırı olmamak kaydı ile, Amerika Birleşik Devletleri'nde de İngiltere'de olduğu gibi mahkemelerin Yüksek Mahkeme'nin usul kurallarına uygun olarak kendi işleriyle ilgili kural koymaları mümkündür²⁷.

²⁴ **Karayalçın** s.49.

²⁵ **Karayalçın** s.50.

²⁶ Türk hukukunda tanık beyanına, bir uyuşmazlıkta ispat aracı olarak başvurulabilmekte olup, böyle bir durumda da tanık beyanına başvurulabilmesi için ilgili vakıanın tanık beyanının da aralarında olduğu takdirde deliller ile ispat edilebilmesinin mümkün olması gerekmektedir. Bir diğer ifade ile, tanık beyanının kullanılabilmesi için senetle ispat kuralının ve senede karşı senetle ispat kuralının uygulanmıyor olması gerekmektedir. Bakınız. **Tanrıver** s.871; Ayrıca **Postacıoğlu/Altay** s.713.

²⁷ **Karayalçın** s.50.

D. Affidavit'in Kapsamı

Affidavit, çok çeşitli durumlarda kullanılabilen, affidavit verenin bilgisi dahilinde olan olayları yeminle güçlendirilmiş ve yazılı bir şekilde beyan ettiği bir belge olduğundan, affidavit'in kapsamı affidavit verenin bilgisi ile sınırlıdır²⁸.

Taraf avukatlarının arasında yapılacak bir anlaşma²⁹ ile davada ispatın sadece affidavit ile yapılabileceği kabul edilebilir; ancak böyle bir anlaşma olmadığı durumda affidavit verenin mahkeme huzuruna çağırılması ve mahkemede çapraz sorguya tabi tutulması mümkün olduğu gibi, mahkeme tarafından affidavit'in yetersiz bulunması neticesinde affidavit verenin mahkemede dinlenilmesine de karar verilebilmekte, ve ayrıca affidavit verenin lehine affidavit verdiği taraf için mahkemede ek beyanlarda bulunması da mümkün olmaktadır³⁰.

Yazılı beyanı içeren belgenin mahkemeye sunulması ve bu belgenin delil olarak değerlendirilmesi delil ikamesinin doğrudan doğruyalığı ilkesine aykırı bir durum gibi görülebilecekse de; bir dava söz konusu olduğunda, mahkemenin affidavit vereni huzuruna çağırıp bizzat dinleyebilmesi imkanı ile de doğrudanlık ilkesinin yerine getirilmesi sağlanabilecektir³¹. Affidavit verenin mahkemeye çağırılması doğrudanlık ilkesinin yerine getirilmesini sağlayabilecek ise de, unutulmamalıdır ki, bu durumda

²⁸ **Karayağçın** s.50.

²⁹ Tarafların aralarında anlaşarak davada ispatın sadece affidavit ile yapılabileceğini belirlemeleri Türk hukuku altında delil sözleşmesine benzemekte olup; bu durumu delil sözleşmesi türlerinden de münhasır delil sözleşmesine benzetmek mümkün görünmektedir. Delil sözleşmesi ve münhasır delil sözleşmesi hakkında **Tanrıver** s.801 ve devamı.

³⁰ **Karayağçın** s.50.

³¹ Mahkemenin şahitleri bizzat sorgulamamasının doğrudanlık ilkesine aykırı olduğu; ancak tanığa soru kağıdı gönderilmesi, senetlerin delil gücünün bulunması gibi hallerde doğrudanlık ilkesine aykırı hükümlerle kanun koyucu tarafından da delil ikamesinin imkansız ve çok zor olduğu haller için doğrudanlık ilkesinden taviz verildiği hakkında **Yıldırım** s.90-91; **Arslan** s.199; Doğrudanlık ilkesi gereği tanığın mahkemeye davet edilerek hakim tarafından bizzat dinlenilmesinin esas olup, tanığa soru kağıdı gönderilmesinin çok istisnai durumlarda uygulanması gerektiği hakkında **Postacıoğlu/Altay** s.722, 728.

da affidavit'ten beklenen fayda ve işlevin yerine getirilememesi tehlikesi ile karşılaşılacaktır.

Taraflarca talep edilmemiş olsa dahi mahkeme tarafından belirli hususların affidavit ile ispat edilmesine de karar verilebilmektedir³². Buna ek olarak, affidavit sunulmasının gerekli olduğu bazı durumlar da söz konusu olabilmektedir³³. Belirtmek gerekir ki, affidavit verenin çapraz sorgu için mahkemeye çağırılması³⁴ söz konusu olduğu durumda, affidavit'ini geri alması imkanı bulunmamaktadır³⁵. Buna ek olarak, mahkemeye sunulduktan sonra hatalı olduğu veya yanlış beyan içerdiği gerekçesi ile affidavit'i değiştirmek de, yalan yere yemin etmenin gündeme gelmesi sonucunda affidavit verenin *perjury* ile yargılanmasına sebep olabilecektir.

Affidavit, her ne kadar yeminle güçlendirilmiş bir yazılı beyan olduğundan hareketle tanık beyanına benzer bir müessese olup ilk bakışta tanık delili gibi değerlendirilebilmesi mümkün olsa da, belirtmek gerekir ki affidavit'in delil olarak değerlendirilebilmesi için, öncelikle şekil şartlarına uygun bir affidavit bulunması ve ayrıca affidavit içeriğinin inandırıcı olup mahkeme tarafından güvenilir ve kabul edilebilir olarak değerlendirilmesi gerekmektedir³⁶.

Affidavit'in içeriğinde bulunan beyanın, esas olarak doğrudan affidavit verenin bilgisine dahil olan hususlardan oluşması gerekmekte olup, başkalarından duyulan hususların aktarılması anlamına gelen *hearsay evidence* ancak sınırlı hallerde

³² Karayalçın s.50.

³³ Layton/O'Malley/Mercer s.168, 36. dipnot: Affidavit verilmesinin gerekli olduğu hallere örnekler arasında *freezing injunction* olarak adlandırılan ihtiyati haciz talepleri veya *search order* olarak adlandırılan arama kararları, *committal proceeding* olarak adlandırılan ve sulh yargıcısı tarafından bir davanın açılması için yeterli delilin bulunup bulunmadığının tespit edildiği işlem, *summary judgment* olarak adlandırılan duruşma olmaksızın hüküm verilen durum veya tercümelerin onaylanması; Ayrıca Çelikoğlu s.213-214.

³⁴ Çelikoğlu s.214.

³⁵ Karayalçın s.50.

³⁶ Karayalçın s.51.

uygulama alanı bulabilmektedir³⁷. Türk hukukunda da, tanıkların başkalarından duydukları hususları aktarmak suretiyle değil; bizzat şahit oldukları olayları aktarmak suretiyle tanıklık yapmaları gerekmektedir³⁸. Uygulamada bunun aksi durumlar söz konusu olsa da, tanıkların bizzat şahit oldukları olaylarla ilgili tanıklık yapmaları, tanığın beyanının bir başkasından duyulanı aktarana göre daha güçlü olmasını sağlamaktadır³⁹.

Belirtmek gerekir ki, ortada aksinin iddia edildiği bir başka affidavit söz konusu olmasa dahi bir affidavit zayıf delil niteliğinde olup, aksi karşı tarafça ispat edilebilir bir delil olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu özelliği gereği de affidavit içeriğindeki beyan dikkatle değerlendirilerek delil olarak dikkate alınır⁴⁰.

E. Affidavit'te Şekil

Affidavit şekle sıkı sıkıya bağlı bir belge olmamakla birlikte, geçerli bir affidavit'ten bahsedebilmek için aşağıdaki gibi bazı şartların sağlanması gerekmektedir:

- a. Affidavit'in yazılı olması;
- b. Beyanda bulunan kişinin affidavit'i imzalamış olması;

³⁷ **Karayalçın** s.51; Civil Evidence Act 1995; Buna ek olarak Avusturalya'da, bir davaya, bir tanık tarafından sunulan affidavit'ten sonra, bir diğer tanık tarafından ilk affidavit'in içeriğini onayladığı ve ona katıldığı yönünde ancak buna ek beyanlar içermeyen bir affidavit verilmesi halinde, bu ikinci affidavit'in *hearsay evidence* olarak değerlendirilmesi söz konusu olabilmektedir. Ayrıca **Robertson** s.12-13.

³⁸ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2017/9900 E. 2017/3039 K. 02.03.2017 tarihli kararında somut ve görgüye dayalı bilgisi bulunmayan tanıkların beyanları ile iddianın somut delillerle kanıtlanamayacağına hükmetmiştir. Ayrıca **Yıldırım** s.93.

³⁹ Tanıkların bir başkasından duydukları bilgileri, yani *hearsay evidence*'i da, uyuşmazlık konusu olay hakkındaki bilgisi bağlamında mahkemeye aktarabilmesi keyfiyeti ile karşılaşılmakta olduğu hakkında **Postacıoğlu/Altay** s.733; Benzer şekilde **Pekantez/Atalay/Özekes** s.454.

⁴⁰ **Karayalçın** s.51; Affidavit'e benzer şekilde, Türk hukukunda tanık beyanlarının da ispat bakımından güçlü deliller olarak nitelendirmemesi ve hakimin tanığın ifadesi ile mutlak anlamda bağlı olmayıp, bu delili serbestçe takdir edebileceği hakkında **Postacıoğlu/Altay** s.713, 732-733; **Pekantez/Atalay/Özekes** s.445, 453.

- c. Beyanda bulunan, yani affidavit'ı veren kişinin yemin verdirmeye yetkili kişi huzurunda yemin etmiş olması;
- d. Yemin verdirmeye yetkili kişi tarafından, affidavit verenin yemin ettiğinin, affidavit'in üzerinde tarih, yer ve yetkili kişinin sıfatı belirtilerek beyan ve imza edilmesi⁴¹.

Affidavit'in zayıf bir delil olarak nitelendirildiği ve içeriğinin aksinin ispatının mümkün olduğu düşünüldüğünde, tıpkı tanık beyanlarında mahkemenin tanığın kişiliği ve güvenilirliği üzerinde hassas bir değerlendirme yaptığı gibi⁴², affidavit hazırlanırken de, mahkemenin beyanda bulunan kişiye ve affidavit'in içeriğine güvenmesinin sağlanabilmesi amacıyla, öncelikle beyanda bulunan kişinin kendisini tanıtmayı, doğum yeri ve yılı, öğrenim ve çalışma durumu, eğer varsa yayınları ve benzeri hakkında bilgilere yer vermesi yerinde olacaktır⁴³.

Yukarıda açıklanan giriş kısmından sonra ise affidavit verenin beyanları yer almakta olup, bu beyanların doğrudan affidavit veren tarafından hazırlanması mümkün olduğu gibi, affidavit'te yer alan beyanların doğruluğunu etkilemediği müddetçe, herhangi bir dava söz konusu olduğu durumda davacı veya davalı ya da bunların avukatlarının affidavit verene affidavit içeriği konusunda yardımcı olması da mümkündür⁴⁴.

Taraf avukatlarının affidavit içeriği hazırlanırken beyanda bulunana yardımcı olması mümkün olsa da, bu yardım yapılırken dikkatli olunması gerekir; çünkü affidavit verenin daha sonradan çapraz sorguya çağırılması ve bu esnada affidavit içeriğindeki

⁴¹ **Karayalçın** s.52.

⁴² **Tanrıver** s.870, 876: Tanık beyanında da mahkeme tanığın adı, soyadı, doğum tarihi, mesleği, adresi, taraflarla yakınlığı gibi tanığın güvenilirliğini etkileyebilecek hususlar hakkında bilgi alıp bunu ifade tutanağına geçirmektedir; Benzer şekilde **Postacioğlu/Altay** s.726. Bu çerçevede, tanık beyanı ile affidavit arasında, beyan verenin güvenilirliğinin de önemli bir unsur olması anlamında benzerlik bulunmaktadır.

⁴³ **Çelikoğlu** s.214; **Karayalçın** s.52.

⁴⁴ **Karayalçın** s.52.

bir beyanı ile ilgili sorulan soruya, ilgili kısmı avukatının hazırladığı gerekçesi ile cevap verememesi, beyanda bulunanın beyanına duyulan güveni zedelemektedir⁴⁵. Bu nedenle affidavit hazırlanırken beyanda bulunanın katılımının mutlak önemi bulunmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, affidavit içeriğine herhangi bir müdahalenin söz konusu olması ve doğru olmayan beyanların affidavit belgesine geçirilmesi ve bu belgenin de herhangi bir kuruma ibrazı durumunda yalan yere yemin etme suçu gündeme gelebilecektir. Bu sebeple ve yalan yere yemin etme suçuna ilişkin cezanın ağırlığı nedeniyle, affidavit verenlerin affidavit'te yer alan beyanların doğru olması noktasında çok dikkatli olduğu ifade edilmektedir.

F. Affidavit Düzenlenmesinde Yetki

Affidavit düzenlenmesinde yemin verdirmeye yetkili organın yetkisinin belirlenmesi için affidavit'in düzenlendiği yerin belirtilmesi gerekmekte olup; bu noktada affidavit üzerinde yazılı bir yer belirtilmesi yeterli sayılmaktadır⁴⁶. Türk hukukunda tanık beyanlarının alınmasında ise, esas olarak yetki davayı görmekte olan mahkemede bulunsada, yukarıda değinildiği üzere, tanığın ifadesinin istinabe yoluyla, davayı görmekte olan mahkemenin yargı çevresi dışında bir mahkeme tarafından da alınması çeşitli durumlarda mümkün olabilmektedir⁴⁷.

G. Affidavit'te Yemin

Türk hukukundaki tanık beyanlarında olduğu gibi⁴⁸, affidavit'te de bir yemin işlemi söz konusu olmaktadır. Tanık beyanlarında yemini, tanık beyanını alan mahkeme verdirmekte olup, mahkeme tarafından beyanda bulunana doğruyu söylemesi

⁴⁵ Robertson s.2, 9.

⁴⁶ Karayalçın s.52.

⁴⁷ Tanrıver s.876.

⁴⁸ Tanrıver s.876-877.

gerektiği ve yalan beyanda bulunması halinde yalan tanıklık suçundan dolayı cezalandırılacağı açıklanmaktadır⁴⁹. Türk hukukunda yemin tek bir din üzerinden temellendirilmiş bir yeminden ziyade, toplumun farklı kesimleri için de değer ifade edecek şekilde düzenlenmiştir.

Affidavit'te yemin genel olarak, beyanların bulunduğu metin kısmından sonra, belgenin son sayfasında yer almaktadır⁵⁰. İngiltere'de genellikle dini temelli bir yemin söz konusu olmakla birlikte, affidavit verenin mensup olduğu din veya inancı gereği bu şekilde bir yemin etmek istememesi halinde laik formüllerde yemin etmesi sağlanabilmektedir⁵¹. Ancak, affidavit verenin bilerek yalan beyanda bulunduğunun ortaya çıkması halinde, yalan yere yemin etme suçu gündeme gelecek ve affidavit veren bu suçtan dolayı yargılanacaktır⁵².

İngiltere'de yemin verdirmeye yetkili organlar yükümlülükleri ile bağlantılı amaçlar için hakimler, hakemler, tanık dinlemeye yetkili olanlar, noterler ile yemin verdirmeye yetkisi verilen diğer kişiler, ki bunlar arasında da fiilen çalışan avukatlar bulunabilmektedir, olarak karşımıza çıkmaktadır⁵³. Belirli durumlarda İngiltere dışında olan diplomatik görevliler ve askeri yetkililer ile kendi ülkesi hukukuna göre yemin verdirmeye yetkili kişiler de İngiliz hukukuna göre affidavit düzenlenirken yemin verdirmeye yetkili olabilmektedir⁵⁴. Buna karşılık, İngiltere dışında affidavit düzenlenirken, ilgili ülkede yemin verdiren organın gerçekten yemin verdirmeye yetkili organ olduğunun yerel mahkemeden veya İngiliz konsoloslugu yetkililerinden alınacak bir belge ile kanıtlanması şartı aranmakta olsa da, günümüzde İngiltere

⁴⁹ **Tanrıver** s.876.

⁵⁰ **Karayalçın** s.53.

⁵¹ **Karayalçın** s.53.

⁵² Perjury Act 1911.

⁵³ Oaths and Evidence (Overseas Authorities and Countries) Act 1963; Commissioners for Oath Act 1889; Solicitors Act 1974; **Karayalçın** s.53; **Layton/O'Malley/Mercer** s.168-169.

⁵⁴ **Layton/O'Malley/Mercer** s.168-169.

dışındaki ülkenin yetkilisinin yetkisini ispat etmek için *Hague Apostille Convention* adı ile de bilinen 5 Ekim 1961 tarihli Lahey Konvansiyonu hükümlerine göre apostilli evrak düzenlenmesi yeterli görülmektedir⁵⁵.

Geçerli bir affidavit düzenlenebilmesi için yemin verdirmeye yetkili organın işleme katılması zorunludur ⁵⁶. Ancak belirtmek gerekir ki, affidavit'in yeminle ilgili açıklanan kısmının, bir diğer ifade ile *jurat* kısmının, sahteliğinin ispatı da mümkündür⁵⁷.

H. Affidavit'in Amerika Birleşik Devletleri'nin New York Eyaletindeki Uygulanış Biçimi

Amerika Birleşik Devletleri'nin New York eyaletinde affidavit, çok çeşitli durumlarda ve farklı amaçlarla kullanılabilir. Kamusal işlerde kullanılabildiği gibi, affidavit'in özel işlerde de kullanılması mümkündür. Örneğin, New York eyaletindeki uygulamada, bir dava dilekçesinin davalıya tebliği affidavit ile yapılabilmektedir. Bu şekilde bir tebligat için, davacı veya avukatının tebligatı yapılacak dava dilekçesini, tebligatı yapacak kişiye teslim etmesi, ve daha sonra tebligatı yapacak kişi tarafından tebligatın yapılacağı kişiye ulaşılabiliyor tebliğ işleminin yapılabilmesi halinde, tebligatın hangi tarihte ve yerde, kime yapıldığının bildirildiği, usulüne uygun şekilde düzenlenmiş bir affidavit'in tebligatı yapan kişi tarafından davacıya teslim edilmesi yeterli görülmektedir.

Yukarıdakinden farklı olarak, anılan eyalette affidavit'in özel işlerde de kullanılması mümkündür. Örneğin, ülkemizde şirketlerin araç kiralama sözleşmelerinde genellikle

⁵⁵ Layton/O'Malley/Mercer s.169-170.

⁵⁶ Çelikoğlu s.213.

⁵⁷ Karayalçın s.53; Jurat kısmı için ayrıca Çelikoğlu s.214.

aracı kullanacak kişilerin belirli bir yaşın üzerinde olması ve belirli bir süredir ehliyet sahibi olması aranmaktadır. New York eyaletindeki affidavit uygulaması Türk hukukunda bulunsa idi, anılan sözleşmelerde kiralık araçları kullanacak kişilerin belirli bir süredir ehliyet sahibi olmasına ek olarak, belirli bir süredir fiilen de aylık ortalama belirli bir kilometre için araç kullanıyor olduğu yönünde bir affidavit alınması mümkün olabilir, ve bu vesile ile kiralık araçları kullanacak kişilerin ehliyet sahibi olmaya ek olarak, gerçekten araç kullanmaya alışık ve fiilen de araç kullanan kişiler olması sağlanabilir ve araçların ehil kişiler tarafından kullanılması yönünde daha fazla güvence sağlanabilmesi mümkün olurdu.

Belirtildiği gibi New York eyaletinde affidavit, hem kamusal hem özel işlerde, hem adli hem idari işlerde geniş bir şekilde uygulama alanı bulmaktadır. Bunun sebebinin, affidavit'in yeminle güçlendirilmiş bir yazılı beyan olmasından geldiği düşünülmektedir. Zira yalan yere yemin etmenin yaptırımını düşünen kişilerin, affidavit içeriği konusunda özel bir hassasiyet gösterdiği ve yalan yere affidavit düzenlemek istemediği ifade edilmektedir.

Belirtmek gerekir ki, yazılı beyanın yemin kısmı, belgenin son sayfasında yer almakta olup, New York'ta noterlerin affidavit ile ilgili tek sorumluluğu, affidavit belgesinde adı geçen yemin eden kişinin gerçekten bu kişi olup olmadığı ile ilgilidir. Noterlerin, yemin eden kişinin resmi kimliği üzerinden bir kontrol gerçekleştirmek ve yemin edip kimliğini ibraz eden kişinin yemin eden kişi ile aynı olduğunu teyit etmekten başka bir sorumluluğu bulunmadığından, affidavit metninin içeriği ile ilgili tek sorumluluk yemin edip yazılı beyanı veren kişide bulunmaktadır⁵⁸.

⁵⁸ Avusturya'da da yemin verilmeye yetkili organın affidavit içeriğindeki beyanların doğruluğunu kontrol etme yükümlülüğu bulunmadığı hakkında **Robertson** s.18.

I. İsviçre Hukuku ve Affidavit

İsviçre hukukunda da tıpkı Türk hukukunda olduğu gibi, affidavit formunda bir hukuki müessese tanınmadığı gibi, Zürih Temyiz Mahkemesi'nin 2007 yılında verilen bir kararında daha da ileri gidilerek, taraf avukatlarının şahit beyanı almaya yetkisi olmayıp bu yetkinin sadece mahkemeye ait olduğuna karar verilmesine ek olarak, tarafların avukatlarınca mahkemeye sunulan üçüncü kişilere ait yazılı beyanların mahkeme tarafından dikkate alınmayacağı, bu beyanları veren üçüncü kişilerin daha sonra mahkemede tanıklık da yapamayacağı hüküm altına alınmıştır⁵⁹. Söz konusu yasaklamanın sebebi olarak ise mahkemede tanıklık yapacak kişilerin mahkemede tanıklıkları sırasında, kendilerini daha önceden yazılı olarak vermiş oldukları beyanları ile bağlı hissedeceklerinden dolayı, tamamen özgür ve bağımsız bir şekilde tanıklık yapamayacakları gerekçe olarak gösterilmiştir⁶⁰. Tüm bunlara ek olarak, tanık olacak kişi ile taraf avukatları arasında oluşacak bir iletişimin dahi, potansiyel tanıkların tanık olarak verecekleri ifadelerinin doğruluğundan şüphe duyulmasına neden olacağı ve mahkemeye yararlı olacak bilgilerden ziyade bir tarafın etkisinde kalınarak verilen bir ifade olarak değerlendirilmelerinin söz konusu olabileceğinden bahsedilmiştir⁶¹.

III. Türk Hukuku ve Affidavit

A. Affidavit'e İhtiyaç Olup Olmadığı

Yukarıdaki açıklamalardan sonra, affidavit'e Türk hukukunda ihtiyaç olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir. Bu noktada, Karayalçın'ın da 1986 yılında ifade ettiği

⁵⁹ Lang/Rossire s.21.

⁶⁰ Lang/Rossire s.21.

⁶¹ Lang/Rossire s.21.

gibi, yeminle güçlendirilmiş bir yazılı beyanın adli ve idari işleri kolaylaştırması, hem kamusal hem de özel işlerde gereksiz masrafları önlemesi, zaman ve emek kaybını azaltması, belgeye duyulan güveni artırması ve bunun sonucu olarak da birçok iş ve işlemde pratiklik sağlaması mümkün görülmektedir. Avusturalya'da da affidavit'in ana amacı açıklanırken üzerinde durulan üç nokta etkinlik, kolaylık ve ekonomiklik olarak ifade edilmiştir⁶².

Karayalçın'ın da ifade ettiği gibi, anılan dönemde çeklerde yazılı borcun ödenmemesi, bir diğer ifade ile çeklerin karşılıksız çıkmasının sonucu olan cezai yaptırım çeke duyulan güveni artırmış ve bunun sonucunda çek geniş bir şekilde ticaret hayatında kullanılmaya başlanmıştır⁶³. Ancak günümüzde karşılıksız çeke uygulanan yaptırımların hafifletilmesinin bir sonucu olarak çeklerin de uygulama alanı daralmış, tacirler çek ile ticaret yapmaktansa çeşitli alternatif ve daha güvenilir yöntemler aramaya başlamıştır.

Önceki düzenlemede, tacirlerin çeke güven duymasını sağlayan yaptırımların, dolaylı da olsa yeniden düzenlenmeye çalışılması, bir başka ifade ile karşılıksız çeke uygulanan yaptırımların tekrar ağırlaştırılması çabası ile de, yaptırımın hafifletilmesi sonucunda oluşan güven kaybının kanun koyucu tarafından da hissedilip, yaptırımların ticari işlemlere etkisinin büyük olduğunun anlaşıldığı sonucuna varılmaktadır.

Bu çerçevede, Karayalçın'ın 1986 yılında kaleme aldığı çalışmasından bu yana geçen 31 yıllık dönemde çek uygulaması değerlendirildiğinde, görülmektedir ki cezai yaptırım ile belgeye duyulan güven artırılabilir. Bunun sonucu olarak ise, söz

⁶² **Robertson** s.4.

⁶³ **Karayalçın** s.54.

konusu belgenin daha geniş uygulama alanı bulması sağlanabilmekte ve cezai yaptırımın uygulanmasından çekinilmesi nedeniyle belgeden beklenen işlev yerine getirilebilmektedir. Bu açıklamalar ışığında, affidavit gibi, yeminle güçlendirilmiş bir yazılı beyanın da sahteliği ve içeriğinin kasten hatalı oluşturulması durumunda ilgili yazılı beyanı veren kişiye uygulanacak yaptırımların boyutunun doğru bir şekilde belirlenmesi ile bu belgeden beklenen işlevin de sağlanması mümkün görülmektedir.

Mahkemelerin iş yükünü belirli oranda azaltıp, hız ve pratiklik kazanılmasına fayda sağlayabilecek olması nedeniyle, affidavit'in mahkemeler tarafından kullanılmasında da çeşitli faydaların ortaya çıkabileceği düşünülmektedir. Örneğin, geçici hukuki himaye tedbirlerinde, mahkemenin esasa ilişkin incelemeden önce karar vermesinin talep edildiği hallerde, ilgili tarafça talebin desteklenmesi açısından da affidavit'in faydaları olacağı açıktır⁶⁴.

Yukarıdakinden ayrı olarak, tanık beyanlarının mahkemelere affidavit formunda sunulabildiği düşünülürse, her ne kadar doğrudanlık ilkesine aykırı bir durum oluşabilecekse de, mahkemenin iş yükünün azalıp hız ve pratikliğin sağlanacağı düşünülebilir. Bundan ayrı olarak, uygulamada mahkemelerin özellikle iş yükü nedeniyle kimi zaman duruşmada hazır olup beyanda bulunan tanıkların beyanlarını kısaltarak, tanığın kendi ifadeleri yerine hakimin özetlediği şekliyle tutanağa geçirttikleri görülmektedir⁶⁵. İfadeyi alan hakimin daha sonradan değişmesi, veya daha sonra başka hakim veya hakimler tarafından dosya üzerinden yapılan incelemelerde, bu şekilde düzenlenen bir ifade tutanağı yerine, tanığın kendi beyanlarının kendi ifade ediş biçimiyle yer aldığı bir belge şeklinde karşımıza çıkabilecek olan affidavit'in yargılamanın sonuçlanmasına ve delillerin doğru biçimde

⁶⁴ Çelikoğlu, TBBD s.313.

⁶⁵ Arslan s.34-36.

değerlendirilebilmesine de katkı sağlayacağı düşünülebilir⁶⁶. Ancak belirtmek gerekir ki, hakimin affidavit biçiminde sunulan ifade metninden şüphe etmesi, veya herhangi başka bir nedenle tanığı bizzat dinlemek istemesi halinde affidavit veren mahkemeye çıkartılabilmesi imkanının da sağlanması önemlidir⁶⁷. Yazılı ifadeye rağmen tanığın daha sonradan mahkeme huzuruna çağrılıp sözlü olarak da dinlenmesinin ise, mahkemenin iş yükünü artırabileceği ve davanın karmaşıklaşmasına neden olabileceği savunulabilir⁶⁸.

B. Mevcut Yasal Düzenlemeler ve Affidavit'e Elverişlilik

1. Türk Ceza Kanunu Bağlamında

Mevcut yasal düzenlemeye göre yalan tanıklık Türk Ceza Kanunu'nun 272. maddesi bağlamında suç oluşturmaktadır⁶⁹. Anılan hükme göre; mahkeme huzurunda ya da yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık yapan kimseye hapis cezası verilmektedir. Buna ek olarak, yalan beyanda bulunma ve yalan yere yeminin de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ("TCK") bağlamında suç teşkil ettiği durumlar söz konusudur. Zira, TCK'nın 206. maddesine göre resmi belge düzenleme yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişiye hapis veya adli para cezası verileceği ve TCK m.275'e göre ise hukuk

⁶⁶ Buna karşılık, kararı verecek mahkeme tarafından (mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan tanıkların kararı verecek mahkeme tarafından değil de buldukları yer mahkemesince dinlenmesi sonucu ortaya çıkan) dolaylı dinlemeye kanaat edilmesinin pek çok dezavantajı olduğu ifade edilmiştir. Bu hususun, benzer şekilde affidavit açısından da geçerli olduğu söylenebilir. Zira affidavit'te de tanık beyanı mahkemeye dolaylı yoldan ulaşmaktadır. Bakınız **Arslan** s.37.

⁶⁷ Zira, mahkeme tarafından sorgulanmayacak olması halinde, tanıkların yazılı belge üzerindeki beyanlarında çok daha kolay biçimde yalan ifadelerine yer vermesi mümkün olabilecektir. Bu nedenle hakimin ifade içeriğinden şüphe duyması halinde yazılı ifade veren tanığı mahkemeye çağırarak sözlü olarak dinleyebilmesi, gerçeğin ortaya çıkartılması için büyük önem arz etmektedir. Bakınız **Arslan** s.38.

⁶⁸ **Arslan** s.201; Aksine, *yargılamanın tahkikat safhasında, hakimin şahidi sorgulamasında ve avukatın hakimden sonra şahide soru sormasında (HMK, m.152), süreci kolaylaştırıp etkin ve verimli bir yargılama yapılmasını destekleyebileceği* hakkında **Çelikoğlu, TBBD** s.313.

⁶⁹ **Tanrıver** s.879; **Postacıoğlu/Altay** s.732.

davalarında yalan yere yemin eden davacı veya davalıya hapis cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

TCK m.272/f.2 hükmü, genel olarak yalan tanıklığa ilişkin olduğundan, hukuk yargılamalarında yalan tanıklık yapanlar hakkında da uygulanabilmektedir. Bu çerçevede, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 264. maddesine göre hâkim, tanığın tanıklığı esnasında yalan söylediği veya menfaat temin ederek tanıklık ettiği hakkında yeterli delil veya emare elde ederse bir tutanak düzenler ve bu tutanağı derhâl Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Ancak Türk Ceza Kanunu m.272'deki, "*yemin ettirerek tanık dinlemeye kanunen yetkili kişi veya kurul önünde gerçeğe aykırı olarak tanıklık*" ifadesinin, yeminle güçlendirilen yazılı beyanları da kapsayacak şekilde genişletilmesi, veya bu hususu açıkça düzenleyen yeni hükümlerin kabul edilmesi daha uygun olabilecektir.

2. Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bağlamında

Türk medeni usul hukuku bağlamında affidavit ile bağlantılı ve bu kuruma yakın görülen hükümler arasında Hukuk Muhakemeleri Kanunu ("**HMK**") m.246'daki, tanığa soru kağıdı gönderilmesi prosedürü de önem arz etmektedir. Zira bu hükme göre "*Hâkim gerekli görülen hâllerde, sözlü olarak dinlenmesi yerine, belirlenecek süre içinde cevaplarını yazılı olarak bildirmesi için tanığa soru kâğıdı gönderilmesine karar verebilir. ... Hâkim, verilen yazılı cevapların yetersiz olması hâlinde, tanığı dinlemek üzere davet edebilir.*". Her ne kadar tanığa soru kağıdı gönderilmesi prosedürü affidavit'e çok benzer olsa da, soru kağıdı gönderilmesi usulünde de

tanığın beyanının yeminle güçlendirilmiş olmaması hususu, soru kağıdı gönderilmesi ile affidavit'i birbirinden ayıran önemli bir farklılıktır⁷⁰.

3. Noterlik Kanunu Bağlamında

Noterlerin en temel görevi belge düzenlemek veya düzenlenip noterin önüne getirilen belgeye onay vermek suretiyle belgelere resmiyet kazandırmak olup, noter tarafından düzenlenerek veya onaylanarak resmiyet kazandırılan belgelerin icrai kabiliyet ve ispat gücü diğer belgelere nazaran daha fazladır⁷¹. Bu çerçevede, Noterlik Kanunu hükümleri ilk bakışta, Türk hukuku altında affidavit'e çok yakın düzenlemeler bulunduğu izlenimini vermektedir. Noterlik Kanunu'nun 61. maddesinde düzenlenen, noterin "*bir şeyin veya bir yerin hal ve şeklini, kıymetini, ilgili şahısların kimlik ve ifadelerini tespit*" etme yetkisi ile de affidavit arasında bağ kurulmaktadır. Anılan hükme göre, noterlerin, tanıkların ifadelerini tutanak şeklinde tespit etmesi ve kimlik ve imzalarını da tasdik etmesi suretiyle yazılı tanık beyanı elde edilebilmesi mümkündür⁷². Ancak bu noktada da, bir affidavit'ten bahsedilebilmesi için gerekli olan yemin unsuru sağlanmış olmamaktadır.

Yukarıda açıklanan hüküm, Noterlik Kanunu m.75/f.3'te bulunan "*Tanık, tercüman ve bilirkişinin andı noter tarafından Hukuk Yargılama Usulü Kanunu uyarınca yaptırılır.*" hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, noterlerin Noterlik Kanunu ("**NK**") m.61'e göre kimlik ve ifade tespiti yapabilmesi ve NK m.75/f.3'e göre de tanıklara yemin ettirebilmesinin söz konusu olduğu sonucuna varılabilmektedir. Bu çerçevede de, yeminle güçlendirilmiş bir ifadenin noterlerce düzenlenmesi mümkün görünmekte olsa da, noterlere NK m.75/f.3 altında tanınan yemin verdirme yetkisinin

⁷⁰ Karayalçın s.55.

⁷¹ Tanrıver s.338.

⁷² Çelikoğlu, TBBD s.311-312.

sadece noter işlemlerinde tanıklık yapacak kişilere ilişkin olduğu ve ilgili hükmün başlığında anılan “*İmza yerine işaret, mühür veya parmak izi kullanılması*” hallerinde mümkün olabileceğinden bahisle, noterlerce NK m.61’e göre gerçekleştirilecek ifade tespit işlerinde noterlerin yemin verdirmeye yetkisi bulunmadığı ifade edilmektedir⁷³.

IV. SONUÇ

Affidavit, belirli şartlara uyularak düzenlenen, yemin verdirmeye yetkili organ önünde içeriğinin doğruluğunun yeminle teyit edildiği bir yazılı beyan olarak, İngiliz hukukunda ortaya çıkıp daha sonradan Amerikan hukukunda da uygulanma alanı bulan bir belge olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerikan hukukunda *deposition* ile Türk hukukunda ise tanık beyanı ve tanığa soru kağıdı gönderilmesi ile benzerlikleri bulunmakla birlikte, benzeri kurumlarla arasında farklılıklar bulunmakta olup, benzeri kurumlardan farklı ve çok çeşitli uygulanma alanları bulunmaktadır.

Affidavit’in adli ve idari işlerde, kamu ve özel kesimde kullanılması mümkün olup, kullanıldığı alanda güvenilirliği, hız, pratiklik ve ekonomikliği sağlaması kendisinden beklenen işlevler arasında sayılabilmektedir. Buna karşılık, yargılamada tanık beyanlarının affidavit biçiminde sunulmasında ise, yine çeşitli faydaları olmakla birlikte, doğrudanlık ilkesine aykırı olacağı, bununla bağlantılı olarak da yargılamaya hız ve pratiklik kazandırabileceği kadar, mahkemelerin iş yükünü arttırabileceği de savunulabilir. Bu çerçevede affidavit’in mahkemelerce kullanılmasında oluşabilecek sonuçları, uygulaması gerçekleşmeden tam olarak bilinemeyecek olmakla beraber, doğru ve etkili uygulanması halinde affidavit uygulandığı alanlarda açıklanan yararları sağlayabilecektir.

⁷³ Karayalçın s.55-56.

Türk hukukunda mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde affidavit'in İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu gibi uygulanması mümkün görünmemekle ve hukuk uygulayıcılarımızın affidavit kavramına alışık ve yakın olmaması ile birlikte, kanun koyucu tarafından uygulanma alanı ve şeklinin doğru bir biçimde belirlenmesi halinde, affidavit ülkemizde de pek çok alanda kolaylık sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- AKGÜLEN Alper Tunga,** İngilizce – Türkçe / Türkçe – İngilizce Hukuk Sözlüğü, Ankara 2007.
- ARSLAN Aziz Serkan,** Medeni Usul Hukukunda Delillerin Toplanması ve Doğrudanlık İlkesi, Ankara 2012.
- ÇELİKOĞLU Cengiz Topel,** Medeni Usul Hukukunda Avukatın Delil Toplaması, Ankara 2014.
- ÇELİKOĞLU Cengiz Topel,** Medeni Usul Hukuku Açısından Türk Hukukunda Avukatın Bilgi ve Delil Toplama Yetkisi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 100, 2012, sayfa 281-316 (Çelikoğlu, TBBD).
- KARAYALÇIN Yaşar,** Affidavit ve Türk Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 13, Sayı 3, Aralık 1986, sayfa 47-56.
- KARLEN Delmar/ARSEL İlhan,** Civil Litigation in Turkey, Ankara 1957.
- LANG Christian/ROSSIRE Eliane,** Taking of Evidence in Switzerland, Federation of Defense & Corporate Counsel Quarterly Journal, Güz 2010, sayfa 17-25.
- LAYTON Alexander/O'MALLEY Stephen/MERCER Hugh,** European Civil Practice (Second Edition), Volume 1, Londra 2004.

PEKCANITEZ Hakan/ATALAY Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara
Oğuz/ÖZEKES Muhammet, 2016.

POSTACIOĞLU İlhan E./ALTAY Medeni Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 2015.
Sümer,

ROBERTSON Alan, College of Law 2014 Judges' Series Affidavit
Evidence, <http://www.fedcourt.gov.au/digital-law-library/judges-speeches/justice-robertson/robertson-j-20140226>, 2014.

TANRIVER Süha, Medeni Usul Hukuku, Cilt 1, Ankara 2016.

YILDIRIM Mehmet Kamil, Medeni Usul Hukukunda Delillerin
Değerlendirilmesi, İstanbul 1990.

Yararlanılan İnternet Siteleri:

<http://www.legislation.gov.uk/>